

ลายไทย

ลายไทย เป็นศิลปกรรมแขนงหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความงดงามแบบไทยซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์และส่งเสริมให้แพร่หลาย ลายไทยมีลักษณะหลากหลาย ตกแต่งอยู่ในงานประดับหลายประเภท ความแตกต่างในการปรับปรุงรูปแบบลายให้เข้ากับพื้นที่ ชนิด กรรมวิธี ตลอดจนวัสดุของงานประดับเหล่านั้น ทำให้เกิดลายไทยลักษณะต่าง ๆ มากขึ้นนับไม่ถ้วน สำนักงานราชบัณฑิตยสภาตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ลายไทยขึ้นเพื่อรวบรวมรายชื่อลวดลายไทย พร้อมจัดทำภาพประกอบเพื่อให้คำอธิบายชัดเจนยิ่งขึ้น นำมาซึ่งพจนานุกรมศัพท์ลายไทย ฉบับราชบัณฑิตยสภา ซึ่งได้จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นครั้งที่ ๒ แล้วเมื่อไม่นานมานี้ นอกจากนี้ชื่อลวดลายที่น่าสนใจให้ศึกษาแล้ว พจนานุกรมศัพท์ลายไทยฯ ก็ได้อธิบายถึงคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเขียนลายไทยด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ถมลาย คือ การระบายสีลงในตัวลวดลายที่มีพื้นสีอ่อนกว่า หรือการเขียนฝุ่นขาวหรือสีรงคบนพื้นดำ แรลาย คือ การใช้เส้นแรมเขียนเรียงกันไปใน

ตัวลาย เพื่อคัดไล้ของตัวลายให้ดูเหมือนซ้อนกัน ล้วงพื้น คือ การใช้สีที่ต่างจากสีในตัวลายระบายลงตามช่องไฟระหว่างตัวลาย เพื่อให้ลวดลายและพื้นต่างกัน

ตัดตรงทรงรูป คือ วิธีการเขียนตัดเส้นทับเส้นที่ร่างแบบไว้ เพื่อรักษารูปทรงให้คงตามรูปแบบ ตัดนอกไว้โน คือ วิธีการเขียนตัดเส้นและขอบด้านนอกของแบบที่ร่างไว้ ตัดในทิ้งนอก คือ วิธีการเขียนตัดเส้นและขอบด้านในของแบบที่ร่างไว้

ขึ้นเถา วางดอก ออกใบ ตรวจสอบช่องไฟ แล้วลงสี คือ วลีที่ช่างใช้แนะนำในการผูกลายแบบต่าง ๆ เช่น ลายก้านขด ลายกระหนกเปลว ลายเครือเถาหรือลายเครือวัลย์ เพื่อให้ช่างที่เขียนลายตระหนักถึงหลักเกณฑ์ในการผูกลายตามลำดับขั้นตอน โดยเริ่มต้น ขึ้นเถา หมายถึง การร่างเถาลายลงในพื้นที่ ต่อมา วางดอก หมายถึง การวางแม่ลายหรือลายดอกที่สำคัญ ออกใบ หมายถึง การวางลายประกอบ เพื่อให้ได้จังหวะที่งดงาม ตรวจสอบช่องไฟ หมายถึง การปรับแก้ตัวลายให้เป็นที่น่าพอใจ แล้วลงสี หมายถึง การระบายสี.

อารยา กิรมงคลจิต